

Karen Armstrong, *Im Namen Gottes : Religion und Gewalt*

Aus dem Engl. von Ulrike Strerath-Bolz

München : Pattloch 2014

686 S. ; 22 cm

ISBN 978-3-629-13039-6

О религији и насиљу

Карен Армстронг, професорка на Оксфордском универзитету, је реномирани аутор више интернационално запажених студија из области науке о религији. Њене књиге су преведене на 45 језика. У оквиру својих изучавања универзалне историје односа религије и насиља, Армстронгова, некадашња монахиња, децидирано заступа тезу да монотеизам нужно води агресивној интолеранцији, односно начелној склоности ка насиљу. Овом својом тезом она није у клубу ексклузивних тумача, већ се налази у хору још неколицине међународно угледних научника. Та фундаментална савремена дебата о монотеизму има два опречна смера. Са једне стране заступљена је теза да религија подстиче насиље, са друге, да религија заснива мир. Обе тезе су истините, уколико се под истином разуме емпиријска очигледност. Обе тезе могу бити и оповргнуте, односно фалсификоване, будући да постоје истине које се не могу бројевима доказати.

Све авраамске (abrahamitischen Tradition) монотеистичке религи-

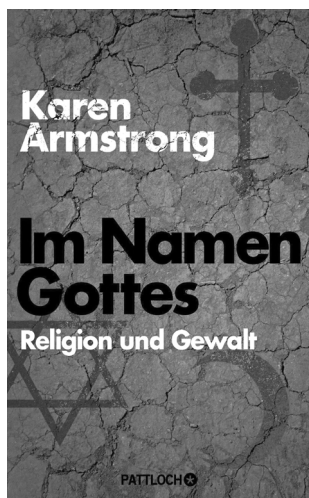
је имају у себи и позитивно језгро, јер све заступају мир (и помирљивост), склоност заједништву и солидарност са слабијима. Недавно је на немачком објављена књига Карен Армстронг *У Божије име : Религија и насиље* (Karen Armstrong, *Im Namen Gottes : Religion und Gewalt*), чији назив у енглеском оригиналу гласи *Fields of Blood : Religion and the History of Violence*, којом ауторка кроз широку панораму односа религије и политике настоји да положи темеље за разумевање актуелних интернационалних конфликта.

Визија мира

У светим списима великих монотеистичких религија описани су бројни примери ратова, харања, уништавања, гоњења и апокалиптичких разарања. Ове примере ауторка сматра мање важним од грандиозних пацифистичких визија које се могу сусрести како код пророка у Старом Завету, преко Исуса Назарећанина, до пророка Мухамеда. Но ако религија има позитивно језгро,

онда се мора објаснити и парадокс њене спремности на насиље.

Почев од аграрних заједница у Сумерском царству пре 6000 година до савремених примера насиља, на делу је један модус тумачења: мо-

тиви који воде насиљу нису у основи религиозни, већ имају структуралну природу, као што су политичка и војна демонстрација моћи у друштву. Мимо тога, религија је релативно аутономна сфе-

ра људске културе коју је „открила“ протестантска философија и теологија. У епоси пре просветитељства целокупни друштвени дискурс – држава и политика, наука и уметност, морал и војне доктрине су прожете вером у Бога или вером у више богова. За Армстронгову су мислиоци као што су Џон Лок и Имануел Кант протагонисти онога што она зове „myth of religious violence“.

Армстронгова не противречи чињеници да су у људској историји, мимо политичких актера, и религиозни ауторитети – епископи, папе и монаси као и многи богопредани – водили „праведне“ ратове против неверника и јеретика до истребљења.

Карен Армстронг то објашњава помоћу модела који је развио неу-

ролог Пол Меклин. Људи поседују, и мимо еволуције, способност за умно (сфера неокортекса), као и за емоционално делање (лимбичка сфера). Ова друга сфера је у људи величине које имају и рептили. Агресивност муслиманских активиста у Сирији Армстронгова објашњава као регресију на статус рептила.

С друге стране, она хвали способност будистичких монаха да кроз медитацију активирају оне сфере нашег ума које су задужене за саосећајност/емпатију са другима. Армстронгова не посустаје у тврђењу да је будизам посебно мирољубиви вид тумачења света и начин живљења. Да ли Армстронгова још није чула да будистички монаси једнако ратују против муслиманске мањине у Мјанмару (Бурми), палећи и уништавајући све што је исламско? Но за емпиријске аргументе, чини се, не мари особито Карен Армстронг, као ни за диференцирану идејно-историјску или теолошку аргументацију. Ауторка воли једноставна и јасна (црно-бела) разликовања. Но књиге, као ова Армстронгова, нису *a fortiori* просветитељске или надзидавајуће, већ аподиктички израз личног уверења и убеђења. Неоспорна корист од читања ове књиге је следећа: на једном месту сабрани спектар теорија о насиљу и религији, те онај читалац који се о том односу жели компетентно обавестити, има се рашта латити ове студије.

Зоран Андрић